

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/31/2016
Identifikačné číslo spisu: 1112239374
Dátum vydania rozhodnutia: 23.02.2017
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:1112239374.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu E. C., bývajúceho v L., zastúpeného JUDr. Lubomírom Mullerom, euroadvokátom v Prahe 5, Symfonická 1496/6, Česká republika, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 6C/152/2012, o dovolaní žalovanej proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2015 sp. zn. 9Co 746/2014, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2015 sp. zn. 9Co 746/2014 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“) označeným uznesením potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava I (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) z 6. októbra 2014 č. k. 6C/152/2012-61 v napadnutej časti (trov konania, ktorých náhradu žalobcovi prvoinštančný súd priznal v celej požadovanej sume 97,51 €), žalovanej potom uložil tiež povinnosť zaplatiť žalobcovi „trovy“ (správne „náhradu trov“) odvolacieho konania a to trovy právneho zastúpenia advokátovi žalobcu v sume 16,34 €. Nestotožnil sa s námietkami žalovanej, podľa ktorých postup zvolený žalobcom a jeho advokátom, spočívajúci v uplatnení troch čiastkových požiadaviek na priznanie odškodnenia za odsúdenie nebohého otca žalobcu (podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnych rehabilitáciách) troma samostatnými žalobami (znejúcimi na tzv. istinách na sumy 82,98 €, 103,06 € a 8,30 €) vykazoval znaky zneužitia práva a smeroval k zvyšovaniu výdavkov na právne služby. Mal za to, že žalobcovi v uplatnení čiastkových nárokov v samostatných konaniach nebránila žiadna zákonná prekážka a bolo celkom v jeho dispozícii (žalobcu), či nároky uplatní v jednom konaní alebo ich bude žalovať samostatne, pričom súdnym konaniam aj vzniknutým trovám právneho zastúpenia (odvolacím súdom považovaným za vynaložené účelne) šlo predísť uspokojením nárokov žalovanou včas.

2. Proti takémuto uzneseniu odvolacieho súdu podala včas dovolanie žalovaná (ďalej tiež „dovolatelka“) s návrhom na jeho zrušenie a vrátenie veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Namietala predovšetkým odňatím jej (postupom odvolacieho súdu) možnosti konať pred súdom (§ 241 ods. 2

písm. a/ Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. s. p.“, v spojení s § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.), ako aj nesprávnym právnym posúdením veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.). Odvolací súd podľa nej nevypravil dovolaním napadnuté uznesenie riadnym odôvodnením, ktorým by sa korektne vysporiadal aj s námietkou šikanózneho výkonu práva zvoleného žalobcom (jeho advokátom) a tým rozhodnutie zaťažil vadou v podobe nepreskúmateľnosti (arbitrárnosti). So zreteľom k obsahu jedného z nálezov Ústavného súdu Českej republiky (sp. zn. I. ÚS 988/2012) i uznesenia odvolacieho súdu v obdobnej veci (sp. zn. 5Co 598/2012) nemožno potom podľa dovolateľky prijať ani právnu argumentáciu o neexistencii žiadnej zákonnej prekážky pre urobenie viacerých čiastkových nárokov, majúcich pôvod v tej istej škodnej udalosti, predmetom viacerých súdnych konaní, pretože tu bola opomenutá zásada zákazu zneužitia práva (tvoriaca súčasť hmotného i procesného práva, o. i. § 2 O. s. p.).

3. Žalobca navrhol dovolanie odmietnuť, majúc za to, že uznesenie odvolacieho súdu vadou vytýkanou mu dovolaním netrpí a dovolanie tak nie je prípustným (o. i. tiež preto, že hodnota predmetu sporu tu nedosiahla trojnásobok minimálnej mzdy). Z judikatúry uvádzanej dovolaním rešpektuje nález Ústavného súdu Českej republiky, ktorý sa ale podľa neho na situáciu v prejednávanej veci nevzťahuje, uznesenie odvolacieho súdu bolo potom zrušené nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 210/2013.

4. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z. z., ďalej len „C. s. p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci až po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie tu bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení O. s. p. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základného princípu C. s. p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a 2 C. s. p.), ako aj ďalšieho základného princípu o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

5. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie bolo podané proti právoplatnému uzneseniu odvolacieho súdu na to oprávnenou osobou (žalovanou ako jednou z účastníčok konania - dnes strán sporu - pred nižšími súdmi, reprezentovanou osobou s vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa), preskúmal dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania (§ 443 časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) predovšetkým z pohľadu prípustnosti dovolania. Dospel pritom k záveru, že dovolanie treba považovať za prípustné a zároveň i za dôvodné.

6. Najprv sa však žiada uviesť, že rozhodná právna úprava (platná a účinná v čase začatia dovolacieho konania) umožňovala napadnutie (dovolaním) právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Podmienky prípustnosti dovolania proti uzneseniam odvolacích súdov upravovali ustanovenia § 237 a § 238 O. s. p.

7. Predmetom dovolania v tejto veci je potvrdzujúce uznesenie odvolacieho súdu, proti ktorému zákon dovolanie nepripúšťal. S prihliadnutím k takejto procesnej forme rozhodnutia odvolacieho súdu nebola príhodnou argumentácia žalobcu za pomoci ust. § 238 ods. 5 O. s. p. (vzťahovalo sa len na rozsudky). Prípustnosť dovolania by teda z ustanovenia § 239 O. s. p. vyvodit' nešlo.

8. Dovolanie vzhľadom na práve uvedené preto mohlo byť procesne prípustné len vtedy, ak by v konaní, v ktorom bol dovolaním napádaný rozsudok vydaný, došlo k niektorej z procesných väd uvedených v ustanovení § 237 ods. 1 O. s. p. (zakladajúcich tzv. zmätočnosť konania). Toto ustanovenie pripúšťalo dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí

do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a/lebo g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Hoci dovolací súd zvykne na tomto mieste zdôrazniť, že z hľadiska § 237 ods. 1 O. s. p. nie je relevantné tvrdenie dovolateľa o existencii vady uvedenej v takomto ustanovení (resp. aj viacerých takýchto vád), ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade (prinajmenšom jednej) skutočne došlo; v prejednávanej veci bolo treba dať dovolateľke (namietajúcej zaťaženie konania vadou podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.) za pravdu.

9. Podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. bolo dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

10. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, priznávaných mu O. s. p. alebo inými predpismi procesného práva. O takúto procesnú vadu ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore s o zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a dôsledkom takéhoto jeho postupu bolo nerešpektovanie niektorého procesného práva účastníka alebo aj viacerých takýchto práv [v zmysle § 18 O. s. p. (teraz obdobne čl. 6 C. s. p.) majú účastníci / strany v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - napríklad právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O. s. p. / §§ 123 a 124 C. s. p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O. s. p. / § 97 C. s. p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O. s. p. / čl. 9 C. s. p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O. s. p. / § 178 C. s. p.) a na doručenie rozsudku do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O. s. p. / § 223 C. s. p.)].

11. Na zasadnutí občianskoprávneho kolégia NS SR 3. decembra 2015 bolo prijaté stanovisko, publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“.

12. V prejednávanej veci ide o evidentný prípad potreby použitia druhej časti právnej vety vyššie odcitovaného stanoviska. Jeho prijatie bolo výsledkom snahy o zjednotenie skoršej nejednotnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, dielom považujúcej nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia len za tzv. inú vadu (na ktorú možno prihliadnúť len, ak je dovolanie prípustné) a dielom za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie a takto aj za jeden z postupov súdu, ktorými sa účastníkom konania odníma reálna možnosť konať pred súdom (pri ktorom nazeraní na problém sama existencia vady zakladá tiež dôvod prípustnosti dovolania).

13. Tzv. pilotným rozhodnutím, v rámci ktorého najvyšší súd pristúpil k riešeniu otázky náležitosti odôvodnenia súdneho rozhodnutia druhým z vyššie naznačených spôsobov, bol rozsudok NS SR z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005. Práve ním bolo ustálené, že vady konania vymedzené v § 237 písm. f/ a g/ (neskôr tiež ods. 1) O. s. p., sú vo svojej podstate porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, zaručovaného v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj v čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky (ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.), ale poukázané tiež na viacero rozhodnutí reprezentujúcich európsku i slovenskú judikatúru, s ktorou je takýto názor v zhode - tu por. odvolanie sa na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/ 91) aj ÚS SR (nález z 12.

mája 2004 sp. zn. I. ÚS 226/03), podľa ktorých treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

14. Spomínaným rozsudkom dovolací súd najmä so zreteľom k obsahu vnútroštátnej úpravy civilného procesného práva Slovenskej republiky, vymedzujúcej náležitosti odôvodnení rozsudkov (§ 157 ods. 2 O. s. p.), vzťahujúcej sa i na uznesenia (§ 167 ods. 2 O. s. p.) a platnej ako v čase vydania ním v minulosti preskúmaného rozsudku, tak aj v čase vydania uznesenia preskúmaného tentoraz (oboch z Krajského súdu v Bratislave), priniesol tiež príklady nedostatkov v odôvodneniach rozsudkov, navodzujúcich stav, pri ktorom povinnosti súdov riadne odôvodniť ich rozhodnutia bude učinené zadost' len formálne (nie reálne). I tu sa žiada pripomenúť jeho konštatovanie (na ktorom ani s odstupom času nevznikol dôvod nič meniť), podľa ktorého korektným a i ústavne konformným výkladom ust. § 157 ods. 2 O. s. p. treba dospieť k záveru, že s tam uvedenými požiadavkami je v rozpore nielen úplný či čiastočný nedostatok (absencia) dôvodov rozhodnutia, ale napr. aj existencia extrémneho nesúladu medzi právnymi závermi súdu a jeho skutkovými zisteniami, resp. prípad, keď právne závery zo skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii nevyplývajú a napokon i len všeobecné súhrnné zistenia bez špecifikácie jednotlivých dôkazov, z ktorých mali byť tieto zistenia vyvedené.

15. Vyššie priblížený výpočet samozrejme nemôže byť (ani mať ambíciu byť) úplným, keďže sa v konkrétnom prípade môžu vyskytnúť i iné nedostatky v argumentácii (podľa okolností buď súdu prvej inštancie, odvolacieho súdu alebo aj oboch takýchto súdov - pri nahliadaní na problém optikou súdu dovolacieho), ktorých prítomnosť rovnako spôsobí nerešpektovanie čiastkového práva na spravodlivé súdne konanie reprezentovaného právom účastníka (dnes v sporoch strany) na objektívne presvedčivé (uspokojivé) odôvodnenie výsledku rozhodovacej činnosti súdu.

16. Dovolateľke bolo potom potrebné prisvedčiť v tom, že odôvodnenie dovolaním napadnutého uznesenia odvolacieho súdu v prejednávanej veci je vo vzťahu k námietke neúčelnosti žalobcom (jeho advokátom) zvoleného spôsobu uplatňovania nárokov, resp. možnej kvalifikácie takéhoto spôsobu i za zneužitie práva argumentačne príliš strohým (takpovediac chudokrvným).

17. Podľa § 150 ods. 1 O. s. p. ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť. Podľa odseku 2 tohto paragrafu a k s ú trovy konania v drobných sporoch neprimerané voči pohľadávke, môže ich súd nepriznať alebo znížiť.

18. Podľa § 200ea ods. 1 O. s. p. (ustanovenia zákona nachádzajúceho sa pod marginálnou rubrikou „drobné spory“) ak v priebehu konania dosiahne predmet konania sumu 1 000 eur, od toho okamihu ide o drobný spor.

19. Podľa § 1 O. s. p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb a podľa § 2 rovnakého zákona v občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, uskutočňujú výkon rozhodnutí, ktoré neboli splnené dobrovoľne, a dbajú pri tom na to, aby nedochádzalo k porušovaniu práv a právom chránených záujmov fyzických a právnických osôb a aby sa práva nezneužívali na úkor týchto osôb.

20. Spornou otázkou tu je, či postup účastníka spočívajúci v rozložení viacerých jeho čiastkových pohľadávok (z pohľadu výšky požadovaných súm pomerne zanedbateľných) možno považovať za taký, ktorému treba bezvýnimočne priznať ochranu (pokiaľ ide o uznanie aj výdavkov spojených s takýmto uplatňovaním práva za účelne výdavky, zohľadniteľné v rámci priznania náhrady trov konania).

21. Súčasťou rozhodovacej praxe súdov Slovenskej republiky, použiteľnej i na prejednávajúcu vec, je tiež

záver, podľa ktorého pokusy účastníkov vyťažiť z rozdelenia pohľadávky inak zažalovateľnej i len jednou žalobou nielenže nemožno považovať za účelný spôsob uplatňovania alebo bránenia práva, ale počínanie v rozpore s tu uvedeným je priam ukázkovým prípadom potreby použitia úpravy z ustanovenia § 150 ods. 1 O. s. p. Tak napr. Krajský súd v Trnave v rozsudku z 12. júna 2012 sp. zn. 10Co/102/2011 uzavrel, že 1. rozdelenie pohľadávky zažalovateľnej i len v jednom konaní do viacerých konaní má za následok neúčelnosť trov konania na právnej službe advokáta predstavovaných paušálnymi náhradami (§ 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „tarifa“), cestovnými náhradami (§ 16 ods. 4 tarify v spojení so zákonom č. 283/2002 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení) i náhradami advokáta za stratu času (§ 17 tarify) vo viac než jednom konaní a že 2. okolnosť nepriznania príslušných čiastkových položiek požadovanej náhrady trov konania ešte ani v jednom konaní (v záujme presvedčenia súdu v konkrétnej veci, že je to práve on, kto má aj takúto časť požadovanej náhrady priznať) je povinný preukazovať účastník s právom na náhradu, na ktorého strane uvedená neúčelnosť nastala. Rovnaký odvolací súd potom v uznesení z 31. januára 2013 sp. zn. 10Co/29/2012 ustálil, že v prípade rozdelenia do viacerých žalôb takej pohľadávky, ktorá aj pri zažalovaní v jedinom konaní zaručuje advokátovi len nárok na minimálnu tarifou predpokladanú odmenu, nemožno úspešnému účastníkovi priznať ani náhradu trov konania na odmene advokáta vo viac než jednom konaní.

22. Výklad zhora je jediným korektným bez ohľadu na narábanie ustanovenia § 146 O. s. p., majúceho sa použiť aj v tejto konkrétnej veci s len všeobecnejším pojmom trovy konania (a nie s pojmom trov potrebných na účelné uplatňovania alebo bránenie práva, použitým v ust. § 142 ods. 1 rovnakého zákona), pretože treba považovať za zásadu vlastnú všetkým rozhodovacím procesom o trovách konania, že nahradzujú (resp. v tu uvažovaných súvislostiach i nenahradzujú) sa len účelne vynakladané trovy. Len takýto výklad je dostatočne šetrným ku všetkým účastníkom konania i z pohľadu naplnenia štandardov spravodlivého usporiadania vecí a nezneužívania práv niektorým účastníkom konania či aj viacerými účastníkmi, dovoľávajúcimi sa ochrany práva na úkor iného účastníka či opäť aj viacerých účastníkov v procesnom postavení súpera v spore (tu opäť por. vyššie citované základné ustanovenia §§ 1 a 2 O. s. p., reprezentujúce i určité výkladové pravidlá, obsahom ktorých sa má pomeriavať tiež aplikácia ďalších ustanovení tohto zákona).

23. Aj v tejto konkrétnej veci by pritom žalobca pri zažalovaní všetkých čiastkových nárokov jedinou žalobou bol nútený advokátovi zaplatiť a následne bol oprávnený od súperky v spore požadovať náhradu prinajmenšom na paušálnych náhradách advokáta (úmerne počtu úkonov právnej služby) len v jednom konaní, kým pri zvolenom spôsobe uplatňovania nárokov a ž v troch konaniach bol súhrn odmien i požadova(tel')ných náhrad celkom jednoznačne vyšším (odhliadajúc na tomto mieste od faktu, že najmenšia z čiastkových pohľadávok zhora by bez ohľadu na to, ku ktorej z ďalších dvoch by mala byť pripočítaná, celkom vylučovala korektnosť požiadavky advokáta na viac než dve minimálne odmeny, odvodzované tarifou od neprekročenia stropu 165,97 €). Ak odvolací súd v tomto prípade neposkytol objektívne uspokojivú odpoveď na otázku, prečo nemá byť pre účastníka povolaného k plateniu náhrady trov konania rozhodujúcim, či jeho súper zvolil najekonomickejší spôsob uplatňovania práva, uznesenie postrádajúce uspokojivú odpoveď práve na tento špecifický argument nešlo považovať za rozhodnutie garantujúce žalovanej právo na spravodlivé súdne konanie.

24. Dovolaciemu súdu preto neostávalo iné, než dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 C. s. p. zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.